

Aan de gemeenteraad

datum 20 01 2025
behandeld door E. Heijna & L. de Bever
ons kenmerk 2024-0118634
doorkiesnummer 14-078
onderwerp Participatiebeleid

Geachte heer, mevrouw,

In de gemeente Papendrecht wordt al veel gedaan op het gebied van participatie. Zo vindt onder andere participatie met omwonenden plaats bij reconstructies, is op het Actieplan Geluid en voor de Visie Sociaal Domein ook geparticipeerd. Na alle ervaringen die zijn opgedaan is het nu mogelijk om heldere kaders en richtlijnen voor participatie in Papendrecht vast te stellen

Participatiebeleid

Effectieve participatie is essentieel voor het ontwikkelen van beleid, het uitvoeren van projecten en het versterken van de samenwerking tussen de gemeente, inwoners, ondernemers, samenwerkingspartners en andere belanghebbenden. De afgelopen periode is gewerkt aan het participatiebeleid voor de gemeente Papendrecht. Op 14 januari 2025 heeft het college van Burgemeester en Wethouders het participatiebeleid voor de gemeente Papendrecht vastgesteld.

Participatie is niet alleen de verantwoordelijkheid van een specifiek team, maar van de gehele ambtelijke organisatie, de directie en het college van burgemeester en wethouders, op ieder beleid- en uitvoeringsniveau. Door goed participatiebeleid probeert de gemeente beter aan te sluiten bij de behoeften en verwachtingen van de samenleving en de samenwerking met diverse groepen verder te versterken.

Het participatiebeleid biedt richtlijnen voor de aanpak van participatie binnen de gemeente. Dit beleid helpt bij het verder ontwikkelen en verbeteren van participatieprocessen, zodat beleidsvorming en uitvoering beter worden afgestemd op de input van inwoners en partners. We delen het vastgestelde participatiebeleid graag met u ter kennisname.

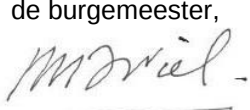
Participatieverordening

Het aangenomen wetsvoorstel 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' vereist een beleidsmatige visie op participatie en een formele vastlegging in een participatieverordening. Deze verordening moet door uw raad worden vastgesteld en beschrijft hoe participatie juridisch wordt verankerd in de gemeente, denk hierbij bijvoorbeeld aan de juridische kaders voor initiatieven vanuit de samenleving of aan inspraak bij de voorbereiding, uitvoering en/of evaluatie. Een voorstel daartoe wordt in het eerste halfjaar van 2025 aan u aangeboden. Voorafgaand aan dit voorstel willen we graag met u in gesprek gaan over participatie en uw verwachtingen daarbij.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Papendrecht,
de secretaris, de burgemeester,

J.M. Ansems

M.J.M. van Driel

Bijlage - Participatiebeleid Gemeente Papendrecht – jan 2025.pdf

Participatiebeleid van Papendrecht

We geloven in Papendrecht in de kracht van samenwerken. Een samenwerking waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties actief meedenken en meedoen aan de ontwikkeling van de gemeente, de gemeenschap en de leefomgeving. Hierbij is participatie geen doel op zich, maar een middel om met elkaar te werken aan betere initiatieven en zorgvuldige beleidsontwikkeling of vergunningverlening.

De gemeente Papendrecht is betrokken, werkt samen en staat midden in de samenleving; dat is waar we naar streven. Dit participatiebeleid geeft duidelijkheid hoe participatie in Papendrecht vorm en inhoud krijgt.

Wat is participatie?

Participatie is belanghebbenden op verschillende momenten, zoals in een vroegtijdig stadium of tijdens de evaluatie, te betrekken bij een project of activiteit. Belanghebbenden kunnen inwoners, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden zijn.

Communicatie

Communicatie speelt een cruciale rol bij participatie. Om de participatie succesvol te maken, is het uitgangspunt dat over alle stappen in participatietrajecten wordt gecommuniceerd. Dat gaat zowel over de inhoud als het proces.

De kansen van participatie

Het biedt de mogelijkheid om gebruik te maken van de expertise en ideeën uit de samenleving, maar ook om vroegtijdig te voorkomen dat we voor verrassingen komen te staan.

De participatieprincipes

- Samenwerking zoeken en dialoog aangaan met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties
- Helder in wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen en mogen verwachten in het participatieproces.
- Toegankelijke gemeente waarin de samenleving de weg kent, begrijpelijk te woord wordt gestaan en respectvol wordt geholpen.
- Stimuleren van eigen initiatief van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Spelregels

Deze spelregels helpen om de participatieprincipes in de praktijk te brengen. De spelregels:

1. Sta midden in de samenleving
2. Schep de juiste verwachtingen
3. Heb geduld
4. Wees een betrouwbare partner
5. Denk in mogelijkheden

Rollen

Het is belangrijk om vooraf aan een participatietraject na te denken over de rollen van de gemeenteraad, de griffie, het college, de adviesraden en de ambtenaren in het participatieproces.

Werkwijze

Bij participatie op z'n Papendrecht werken we met de Papendrechtse Participatie Aanpak. Hierin werken we met vijf stappen, vijf spelregels en vijf werkafspraken, die helpen om participatie vorm te geven.

De participatieladder

Participatie is er in verschillende mate van invloed. Op dit moment is de participatieladder leidend voor de participatieaanpak van Papendrecht.

Omgevingsparticipatie

De omgevingswet stimuleert of verplicht vroegtijdige participatie.

Participatie leefomgeving

In de leefomgeving vindt al veel participatie plaats. Bij groot onderhoud aan wegen, groenvoorzieningen en riolering worden inwoners betrokken.

Inwonersparticipatie

Inwonersparticipatie vindt plaats wanneer inwoners meedoen met initiatieven van de overheid. Inwonersparticipatie kan zich richten op specifieke groepen, zoals jongeren, ouderen of ondernemers.

Ondernemersparticipatie

Ook ondernemersparticipatie vraagt om een aanpak op maat, waarbij de vorm en inhoud mede door de ondernemers zelf wordt bepaald.

Ouderenparticipatie

Met de toenemende vergrijzing in Papendrecht wordt het aandeel ouderen steeds groter. Ouderenparticipatie vereist een andere blik dan inwonersparticipatie.

Jongerenparticipatie

Kinderen en jongeren maken groot onderdeel uit van de gemeente Papendrecht. Kinderen en jongeren kunnen dan zelf actief meedoen, meepraten en meebeslissen over zaken die voor hen en leeftijdsgenoten belangrijk zijn.

Overheidsparticipatie

Wanneer een initiatief vanuit de samenleving komt spreken we van overheidsparticipatie. De overheid werkt bij overheidsparticipatie mee aan initiatieven vanuit de samenleving.

Participatiebeleid

Een samenwerkende en betrokken gemeente die midden in de samenleving staat!

Voor u ligt het participatiebeleid van de gemeente Papendrecht. De gemeente Papendrecht is betrokken, werkt samen en staat midden in de samenleving; dat is waar we naar streven. Dit participatiebeleid geeft duidelijkheid hoe participatie in Papendrecht vorm en inhoud gegeven wordt.

In dit document worden de bouwstenen waarop het participatiebeleid is gebouwd, toegelicht. Het beleid geeft handvatten en kaders voor de participatie vanuit de gemeente. Het zijn de kaders voor iedereen bedoeld die werkt voor of namens de gemeente Papendrecht, van ambtenaar tot burgemeester en wethouders. Voor de gemeenteraad geldt een ander kader, die omschreven staat in de participatieverordening.

Wat is participatie?

Participatie is belanghebbenden op verschillende momenten, zoals in een vroegtijdig stadium of tijdens de evaluatie, te betrekken bij een project of activiteit. Belanghebbenden kunnen inwoners, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden zijn.

We geloven in Papendrecht in de kracht van samenwerken. Een samenwerking waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties actief meedenken en meedoen aan de ontwikkeling van de gemeente, de gemeenschap en de leefomgeving. Hierbij is participatie geen doel op zich, maar een middel om met elkaar te werken aan betere initiatieven en zorgvuldige beleidsontwikkeling of vergunningverlening.

Participatiespeerpunten

In dit beleid zoomen we in op verschillende speerpunten participatie. Iedere participatiespeerpunt heeft een eigen uitwerkingshandvest. Dit handvest biedt een gereedschapskist met participatiehulpmiddelen.

Omgevingsparticipatie

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Deze wet stimuleert of verplicht vroegtijdige participatie. Omdat elk initiatief anders is, is participatie onder de Omgevingswet vormvrij. Dit betekent dat het bevoegd gezag of de initiatiefnemer(s) zelf keuzes kunnen maken over de inrichting van het participatieproces. In het 'Beleidskader participatie in de Omgevingswet Papendrecht' staat hoe participatie wordt vormgegeven bij het opstellen van omgevingsinstrumenten zoals de omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan. Voor initiatiefnemers is onder andere de participatieslang van 'ik heb een idee voor Papendrecht', een hulpmiddel om de participatie vorm te geven.

Participatie leefomgeving

In de leefomgeving vindt al veel participatie plaats. Sinds 2017 heeft Papendrecht een inspraakprocedurebesluit. Hierin staat de wens van het college bij de totstandkoming van besluiten zoals groot onderhoud aan wegen, groenvoorzieningen en riolering inwoners betrokken te laten zijn en informatie te verstrekken om zo het besluit op een zorgvuldige wijze tot stand te laten komen. Dit betekent dat er participatie plaatsvindt wanneer een renovatie op de planning staat. Reconstructies vallen niet onder de Omgevingswet, om deze reden is participatie in de leefomgeving een aparte participatie lijn.

Inwonersparticipatie

Inwonersparticipatie vindt plaats wanneer inwoners meedoen met initiatieven van de overheid. Dit kan plaatsvinden tijdens het maken van plannen of beleid. Inwoners denken of praten in een vroeg stadium mee over de plannen of helpen zelfs actief mee met het maken van de plannen. Om een totaal inzicht te krijgen is het van belang ook het 'stille midden' – de inwoners die minder snel actief deelnemen aan participatietrajecten maar wel een belangrijk deel van onze samenleving vormen – te betrekken. Afhankelijk van het onderwerp wordt een vorm gekozen, zoals rondetafelgesprekken, interviews, enquêtes, wandelingen, hoorzittingen, ect. Inwonersparticipatie kan zich richten op specifieke groepen, zoals jongeren, ouderen of ondernemers.

De kansen van participatie

Hoewel participatie soms verplicht is door wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet, ziet Papendrecht participatie vooral als een kans. Het biedt de mogelijkheid om gebruik te maken van de expertise en ideeën uit de samenleving, maar ook om vroegtijdig te voorkomen dat we voor verrassingen komen te staan. Participatie draait om oprecht luisteren en samenwerken, wat leidt tot beter beleid en een soepelere uitvoering. De gemeente erkent echter dat participatie niet altijd tot consensus leidt; soms is 'nee' ook een uitkomst.

De participatieprincipes

Wij willen een gemeente zijn die de dialoog met de samenleving op een passende manier voert en samenwerking opzoekt. Een gemeente die helder is in wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties van ons kunnen en mogen verwachten in het participatieproces. Ook willen we een toegankelijke gemeente zijn, waarin de samenleving de weg kent, begrijpelijk te woord wordt gestaan en respectvol wordt geholpen. Daarnaast stimuleren we het eigen initiatief van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, waarin zij ook een stukje eigen verantwoordelijkheid dragen.

Communicatie

Communicatie speelt een cruciale rol bij participatie. Om de participatie succesvol te maken, is het uitgangspunt dat we conform het communicatiebeleid over alle stappen in participatietrajecten communiceren. Dat gaat zowel over de inhoud als het proces. Na afloop van een participatietraject wordt een participatieverslag opgesteld, waarin communicatie ook wordt opgenomen. Een ander onderdeel van communicatie zijn goede gesprekstechnieken. Een goede gesprekstechniek zorgt voor het helder overbrengen van de boodschap, de ander zich gehoord laten voelen. De uitwerking van het onderdeel communicatie bij participatie wordt in gezamenlijkheid uitgewerkt met communicatie en valt onder het communicatiebeleid.

Rollen

In ieder participatietraject zijn verschillende rollen van belang, afhankelijk van het traject. Het is essentieel om te bepalen welke rollen er zijn, wie deze vervult en welke rechten, plichten en taken hierbij horen. Hierbij zijn er geen absolute goede of verkeerde rolinvullingen. Het is belangrijk om vooraf aan een participatietraject na te denken over de rollen van de gemeenteraad, de griffie, het college, de adviesraden en de ambtenaren in het participatieproces en wat er van deze actoren wordt verwacht.

Ouderenparticipatie

Met de toenemende vergrijzing in Papendrecht wordt het aandeel ouderen steeds groter. Om beleid te maken dat goed aansluit bij het perspectief van ouderen worden zij bij dit proces betrokken. Dit noemen we ouderenparticipatie. Ouderenparticipatie vereist een andere blik dan inwonersparticipatie. Zo hebben ouderen meer ondersteuning nodig bij een participatieproces en kunnen zij bijvoorbeeld niet een hele avond staan op een participatie-inloopavond. Soms is het lastig om ouderen te bereiken, omdat zij niet altijd deel uit maken van een belangenorganisatie, in Papendrecht hebben we de klankboordgroep senioren. Enkele voorbeelden van belangenorganisaties zijn de Seniorenbond, de Gouwe Ouwe en Senioren Fit (50+).

Jongerenparticipatie

Kinderen en jongeren maken groot onderdeel uit van de gemeente Papendrecht. Verschillende voorzieningen zijn gericht op deze groep van de samenleving. Jongerenparticipatie is hierbij belangrijk. Kinderen en jongeren kunnen dan zelf actief meedoen, meepraten en meebeslissen over zaken die voor hen en leeftijdgenoten belangrijk zijn. Artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag vergt inhoudelijke betrokkenheid van kinderen. Zo staat in het artikel dat ieder kind het recht heeft om gehoord te worden in zaken waar een kind direct door wordt geraakt.

In jongerenparticipatie onderscheiden we verschillende leeftijdscategorieën, 6 tot 12 jaar, 12 tot 18 jaar en 18 tot 24 jaar. Voor de jongste groep is sinds 2024 een kinderborgemeester aangesteld. Participatie helpt kinderen om te leren meedenken, luisteren, begrijpen wat er speelt, een eigen mening vormen, en samen beslissingen te nemen. Voor de leeftijdscategorie 12 tot 18 wordt een bestuursopdracht uitgevoerd. Ook is in 2021 een onderzoek uitgevoerd naar de wensen en behoeften van de jongvolwassenen (18 tot 24 jaar). In vrijwel alle leeftijdscategorieën is het belangrijkste dat de onderwerpen waarover jongeren participeren binnen hun leefomgeving moet passen en dat achteraf terugkoppeling gemaakt moet worden. Jongeren zijn namelijk over het algemeen, net als volwassenen, heel nieuwsgierig naar wat er met hun input gedaan is.

Ondernemersparticipatie

Ook ondernemersparticipatie vraagt om een aanpak op maat, waarbij de vorm en inhoud mede door de ondernemers zelf wordt bepaald. Om ondernemers effectief te betrekken bij de ontwikkeling van plannen

Gemeentelijke adviesraden, zoals de Adviesraad Sociaal Domein, adviseren de gemeente, gevraagd en ongevraagd, over (te ontwikkelen) beleid. Adviesraden vormen een maatschappelijke democratie. Inwoners kunnen via deze raden invloed uitoefenen op het reilen en zeilen van de gemeente.

Werkwijze

Bij participatie op z'n Papendrechts werken we met de Papendrechtse Participatie Aanpak. Hierin werken we met vijf stappen, die helpen bij het vormgeven van een participatieproces. Vijf spelregels, die gaan over houding en gedrag. En vijf werkafspraken, die helpen om participatie in de bestuurlijke besluitvorming te verankeren.

Spelregels

Als participatie mogelijk is en het doel van de participatie is bepaald, wordt dit uitgewerkt in een participatieaanpak/-plan. Dit vraagt om maatwerk. Om ervoor te zorgen dat de participatie effectief en soepel verloopt, zijn er specifieke spelregels opgesteld. Deze spelregels helpen om de participatieprincipes in de praktijk te brengen. De spelregels:

1. Sta midden in de samenleving
2. Schep de juiste verwachtingen
3. Heb geduld
4. Wees een betrouwbare partner
5. Denk in mogelijkheden

De participatieladder

Participatie is er in verschillende mate van invloed. Op dit moment is de participatieladder leidend voor de participatieaanpak van Papendrecht. De participatieladder beschrijft zes vormen van participatie. De eerste vijf treden beschrijft de invloed van inwoners in het proces van participatie (inwonersparticipatie) en de zesde trede gaat over participatie van de gemeente bij inwonersinitiatieven (overheidsparticipatie):

1. Informeren
2. Raadplegen
3. Adviseren
4. Coproduceren
5. Meebeslissen
6. Zelf organiseren

of beleid, is het van belang hen te benaderen via kanalen zoals winkeliersverenigingen, centrummanagers of de Ondernemers Vereniging Papendrecht (OVP).

De communicatie en participatie met ondernemers vereist echter een andere benadering dan die met inwoners, aangezien het vaak uitdagender is om hen te bereiken. Dit vraagt om een gerichte en doelbewuste aanpak die aansluit bij hun behoeften en belangen. Daarnaast moet deze aanpak rekening houden met de specifieke problematiek die in de gemeente speelt, zodat de betrokkenheid van ondernemers aansluit op het participatievraagstuk.

Overheidsparticipatie

Wanneer een initiatief vanuit de samenleving komt spreken we van overheidsparticipatie, denk hierbij aan de toegankelijke speeltuin voor kinderen met een beperking in Vondelpark. Deze speeltuin is geïnitieerd door twee inwoners uit de gemeente Papendrecht. De overheid werkt bij overheidsparticipatie mee aan initiatieven vanuit de samenleving. Een externe initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor de participatie, maar dat neemt niet weg dat de gemeente tips en handvatten mee kan geven.

Participatieverordening met uitdaagrecht

Vanaf 1 januari 2025 moeten onder andere gemeentes in een 'participatieverordening' duidelijk omschrijven hoe zij het uitdaagrecht van burgers en bewoners gaan organiseren. Wanneer inwoners taken of voorzieningen van gemeenten anders, beter, slimmer en/of goedkoper willen uitvoeren kunnen zij de gemeente vragen taken of voorzieningen over te nemen. Het recht om dit te doen staat ook wel bekend als het 'Right to Challenge'. Een voorbeeld van het uitdaagrecht is het overnemen van het onderhoud van een park door inwoners.

